

65

147

65

~~přísně tajné~~

výtisk č.: 35

počet listů: 29

archiv bezpečnost složek

ZPRÁVY

II. správa MV - analytický odbor

informační

I N F O R M A Č N Í Z P R A V O D A J č. 7

O B S A H

1. Informace k současné operativní
situaci /od 20.8. do 15.10.1968/ str. 1 - 21
2. Rámcové směrnice pro účast čs.
delegací na mezinárodních akcích
/z materiálů MZV/ str. 22 - 27

V tomto čísle vám předkládáme rozbor současné operativní situace..od 20. srpna do 15. října 1968. Rozbor byl proveden na základě jednotlivých poznatků a z komplexních zpráv jednotlivých Správ StB a krajů.

Domníváme se, že i tato informace může pomoci ke zkvalitnění řídicí a výkonné operativní činnosti. Byli bychom rádi, kdybyste nám zaslali svoje zkušenosti z práce s těmito rozborů, eventuálně návrhy a náměty.

Upozorňujeme vás také, aby všechny zprávy, které jsou zasílány analytickému odboru II. správy HS-StB měly patřičné náležitosti, stanovené rozkazy MV.č. 2/1967 a náčelníka HS-StB č. 7/1968 a upřesněné šiframi z měsíce září 1968, které byly na jednotlivé S-StB zaslány. Současně doporučujeme, aby při zpracovávání informace o operativní situaci podle pokynů z porady náčelníků S-StB 9. října 1968 bylo navázáno na tuto naši informaci. Neuvádějte poznatky, které do sledovaného období nepatří.

Tohoto čísla Informačního zpravodaje využíváme též k tomu, abychom vás informovali o usnesení vlády z 9. září 1968 k účasti našich delegací na mezinárodních akcích a k účasti cizinců na našich národních akcích. S informací seznámete podle potřeby zejména ty řídicí orgány, jejichž agentura vyjíždí do zahraničí.

Informace k současné operativní situaci
/od 20.8. do 15.10.1968/

Mimořádné události vzniklé příchodem vojsk pěti států Varšavské smlouvy na čs. území měly vliv jak na činnost vnějšího nepřítele a jeho vnitřních pomocníků, tak i na situaci uvnitř Státní bezpečnosti. Velmi se ztížilo jak zjišťování protistátní trestné činnosti, tak její dokumentace. Zvláště pak byla narušena systematická operativní práce. Rozbor státobezpečnostní situace je proveden z těchto hledisek:

1. aktivita západních rozvědek,
2. činnost západních diplomatů a vízových cizinců,
3. poznatky o emigraci čs. občanů,
4. činnost členů nepovolených organizací a skupin,
5. výslednost agenturně operativní práce,
6. morálně politický stav příslušníků StB.

1. Aktivita západních rozvědek

Aktivita západních rozvědek v srpnových dnech nesporně vzrostla. Zájem o okolnosti kolem vstupu pěti armád socialistických zemí do ČSSR se stal zájmem hlavním. Rozvědky si opatřovaly informace v tomto směru všemi způsoby. Zvláště sledovaly otázky, jaké jsou pozice jednotlivých stranických a vládních činitelů, jaké vznikají rozpory a opoziční názory, jak a na jakém základě se vyvíjí postoj a stanoviska čs. lidu.

Při aktivitě rozvědek se markantně projevíly obavy, aby nedošlo k prozrazení jejich zájmů, což by mohlo být využito Sovětským svazem v propagandě proti Západu a aby tak byly ohroženy politické akce zá-

padních zemí v "československé otázce".

Po vstupu spojeneckých armád do Československa byl 21. srpna vyhlášen bojový poplach jednotek vyčleněných pro velitelství Severoatlantického paktu v Evropě.

Mimo této vojenské akce byly uvedeny do pohotovosti i hlavní zpravodajské služby západních států. Lze to dokumentovat tím, že po vstupu spřátelených vojsk na naše území se zvýšil provoz radiocenter, používaných rozvědkami k řízení a školení své zahraniční agentury. Západoněmecká rozvědka vyslala z radiocentra v Mnichově dosud nám neznámé heslo; radiocentr rozvědky USA vydal pokyny k získávání informací politického i vojenského charakteru. Vývoj v Československu se dostal do středu pozornosti všech důležitějších nepřátelských rozvědek.

Zvlášť horečnou činnost vyvíjí západoněmecká rozvědka, která pokračuje ve stycích s čs. občany vyjíždějícími do NSR a běžně je vytěžuje nebo i přímo úkoluje k získávání vojenských informací, zvláště o dislokaci a výzbroji sovětských jednotek v ČSSR. Stejnou intenzitu a zaměření vykazuje také vídeňská residentura americké rozvědky.

Ve formách spojení západních rozvědek s agenturou nedošlo ke změnám: převažuje osobní styk na území některého kapitalistického státu, zpravidla při služební nebo soukromé cestě spolupracovníka do ciziny; z neosobního styku zůstává i nadále spojení pomocí tajnopisu a v několika případech mikrotečkou nebo jednostranným radiovým stykem od rozvědky k agentovi. Nový poznatek ve spojení byl zaznamenán v Západoslovenském kraji: rakouský Abwehr z obavy, aby v případě uzavření

čs.-rakouských hranic neztratil kontakt se svou agenturou na našem území, vybírá z nejspolehlivějších agentů residenty pro řízení několika agentů na našem území.

- Slabinou práce čs. kontrarozvědky je, že nepronikla svými silami do žádné z centrál západních rozvědek, takže nemáme konkrétní poznatky o taktických nebo dokonce strategických záměrech nepřátelských zpravodajských služeb vůči dalšímu vnitropolitickému vývoji v ČSSR a z něho plynoucím mezinárodním aspektům.

V samotném faktu, že vojska pěti socialistických zemí vstoupila na naše území spatřují nepřátelské rozvědky neopakovatelnou příležitost proniknout do důležitých pozic v ČSSR.

V tom směru je pro západní rozvědky výhodné využít desorientovaných a ideově rozkolísaných čs. občanů, kteří dleli po 20. srpnu v cizině. Mnozí z nich byli získáváni ke spolupráci s nepřátelskými rozvědkami, nebo byli alespoň vytěžováni k různým problémům. Například západoněmecká a rakouská rozvědka se snaží získat maximum co nejkonkrétnějších vojenských údajů o armádách pěti států /v podstatně menší míře se nyní zaměřují na ČSLA/, americká rozvědka se zajímá navíc o podrobné zprávy politického charakteru /postoj různých vrstev obyvatelstva a prominentních jednotlivců ke spojsneckým vojskům, vystupování, obliba čelných funkcionářů strany a státu, motivy diferenciacce ve společnosti a v KSČ apod./.

Souběžně a tím působí různé kapitalistické instituce na čs. vědeckou a technickou inteligenci v tom směru, aby se nevracela do vlasti. Sledují přitom několik cílů: citelně ochromit ČSSR o nejkvali-

fikovanější kádry, propagandisticky těchto emigrací využít a u některých lidí pak spojit jejich dočasnou nebo trvalou emigraci s možností získat je ke spolupráci s rozvědkami.

Naši občané jsou v zahraničí vytěžováni pod rozmanitými legendami a různými organizacemi: např. některé západoněmecké instituce místní správy nebo i Červeného kříže odesílaly naše občany do sběrného tábora pro přesídlence v Zirndorfu, kde byli podrobně vyslýcháni, fotografováni a byly jim dokonce vzaty otisky prstů. Konkrétně však neznáme, které z těchto mnoha organizací, jež po 20. srpnu organizují "péči" o čs. turisty, pracují pro kapitalistické rozvědky. Tento nedostatek je důsledkem malých možností kontrarozvědky operovat v zahraničí.

2. Činnost západních diplomatů a vízových cizinců

Pracovníci zastupitelských úřadů západních států sledují náš vnitropolitický vývoj se zvýšenou pozorností již několik měsíců. V letním období byla dokonce některým omezována dovolená a pobyt mimo území ČSSR proto, aby mohli sledovat atmosféru kolem vojenských cvičení Varšavské smlouvy na našem území.

Srpnové události přinutily diplomaty, zvláště ty, kteří zde plní zpravodajské poslání, k ještě většímu pracovnímu vypětí. Navíc v posledních týdnech přijíždějí ke kratším pobytům do Československa četní západní diplomaté, zejména britští a francouzští, kteří jsou akreditováni ve Vídni. Také účast západních diplomatů na letošním mezinárodním veletrhu v Brně byla dvakrát početnější než v roce minulém.

Zaznamenáváme též zvýšený počet průjezdů diplomatických vozidel přes ČSSR.

Snahou, zvláště vojenských a leteckých přidělců USA, Velké Británie, Francie a Kanady, bylo a je získat vlastním vizuálním pozorováním i zprostředkovaně maximum nových faktů o počtech, rozmístění, síle, morálce atd. jednotek pěti socialistických zemí. Předmětem zájmů ostatních diplomatů kromě toho byly tyto problémy:

- intenzita a projevy nesouhlasu jednotlivých vrstev čs. obyvatel se vstupem vojsk pěti zemí do ČSSR,
- vztah čs. občanů k vládám pěti zemí Varšavské smlouvy a k jejich komunistickým stranám,
- dohody o kádrových změnách ve vedení stranických a státních orgánů v ČSSR,
- perspektivy ekonomických vztahů ČSSR k Západu.

Takové informace si západní diplomaté obstarávali jednak pečlivým vytěžováním čs. hromadných sdělovacích prostředků a jiných oficiálních a dostupných materiálů, jednak osobními styky s čs. občany.

Přes podstatné zvýšení aktivity západních diplomatů, zejména po 20. srpnu, nebyla zadokumentována taková činnost, která by opodstatnila vůči nim nějaký zásah. Všichni bez výjimky /zvláště členové západoněmecké obchodní mise/ projevovali maximální opatrnost, aby nezavdali příčinu k zásahu. ŽÚ západních velmocí používaly k zjišťování informací ve větší míře některé diplomaty z ambasád malých států. Některé ambasády vydávaly po 20. srpnu vstupní víza do kapitalistických států čs. občanům urychleně /zvláště francouzské velvyslanectví/ bez prověřování

komukoliv a na počkání, zatímco dříve to spojovaly s různými podmínkami, dotazy apod.

Činnost vízových cizinců na našem území

Bezprostředně po 20. srpnu klesl příjezd vízových cizinců /VC/ ze Západu na minimum. Cestovní ruch začal oživovat až v září.

Bylo zjištěno, že řada cizinců z NSR k nám přijela po 20. srpnu již několikrát a lze předpokládat, že důvodem nebyly turistické účely. Mnozí z nich se soustavně zajímají o spojeneckou vojenskou techniku. Také na brněnském veletrhu byli četní VC, kteří jsou rozpracováváni pro spolupráci s nepřátelskými rozvědkami. Příjezd některých VC, délka pobytu a chování neodpovídá běžnému turistickému ruchu.

Vízoví cizinci se zajímají o všechny zásadnější vnitropolitické otázky, o stav našeho národního hospodářství a o vojenské aspekty související s obsazením ČSSR. Někteří zneužívají pobytu u nás k získávání kvalifikovaných čs. občanů k emigraci. Sám atašé britského velvyslanectví v Praze upozornil, že jejich zastupitelský úřad se distancuje od jistého britského státního příslušníka, který v ČSSR láká odborníky k odchodu do zahraničí.

Nejhorlivější činnost proti zájmům našeho státu vykazují zahraniční novináři, zejména z USA, NSR, v menší míře z Rakouska, Francie, ale i Holandska, Švýcarska a Švédska. V současné době je v ČSSR kolem 100 zahraničních žurnalistů. Většina jich byla po 20. srpnu ubytována přímo na zastupitelských úřadech své země, kterým se dali plně k dispozici.

Drtivá většina těchto novinářů se snažila zejména krátce po 20. srpnu obstarat a vyvézt do zahraničí maximum autentického a neoficiálního písemného, obrazového a zvukového materiálu /filmy, magnetofonové pásky/ o poměrech v ČSSR. Tyto materiály jsou využívány v západním reakčním tisku a některé jsou určeny i krajanskému hnutí v USA. V tomto úsilí pomáhají zahraničním žurnalistům i někteří čs. občané. Část západních novinářů chce získat u nás stále informátory pro případ, že by byli z ČSSR vypovězeni nebo jim nebyl pro příště povolen vstup na naše území. O tom, že četní západní žurnalisté dříve u nás po 20. srpnu, disponovali značnými finančními částkami svědčí to, že jejich týdenní výdaje se pohybují kolem 30.000 Kčs.

3. Poznatky o emigraci čs. občanů

O pobytu čs. občanů v zahraničí je i nadále nepřehledná situace. Počet těch, kteří vyoestovali do kapitalistických států na platné cestovní doklady před nebo po vstupu spojeneckých vojsk do ČSSR, představuje několik desítek tisíc lidí.

Celkový počet emigrací nelze dosud přesně stanovit pro nedostatek konkrétních informací. Mnohá občanů si v zahraničí prodlužuje pobyt a zadržuje se mimo stanovenou lhůtu. Přehlednost je ztěžována i tím, že závody útěky svých zaměstnanců nehlásí bezpečnostním orgánům.

Ze získaných poznatků, zejména z pohovorů s čs. občany po návratu ze zahraničí se potvrzuje, že v řadě států Evropy, hlavně v Rakousku a NSR, dále pak ve Švýcarsku, Itálii, Francii a Holandsku byly po 20.8.68 aktivně získáváni naši občané k emigraci. V mnohých

městech Rakouska /Vídeň, Treis-kirchen, Gratz, Linz, Salzburg/ a NSR /Mnichov, Norimberk, Stuttgart, Hamburg, Zindorf u Norimberka/ byly zřízeny sběrné tábory pro čs. uprchlíky, informační střediska a náborové kanceláře. Některé kapitalistické státy jako Kanada a Austrálie umožňují urychlenou emigraci čs. občanů do svých zemí. Vlády NSR, Rakouska, Kanady, Austrálie, Švýcarska a některé organizace i jednotlivci nabízejí našim občanům všestrannou pomoc včetně finančních prostředků, zaměstnání, ubytování a stravování. Zejména ve Vídni vyvíjí v tomto směru aktivní činnost řada různých organizací. /Mezinárodní červený kříž, Charita, Kanadský emigrační úřad, čs. emigrace politická i církevní, pracovníci SE a jiní. Obdobná situace je v NSR. Jde o silnou propagandu, které část našich lidí podléhá, hledá si v cizině práci, část kolísá a část se vrací, zvláště po prohlášení našich vládních a stranických činitelů. Tábory čs. uprchlíků navštěvují pracovníci různých zahraničních firem a institucí a provádějí nábor pracovních sil. Přednost mají kvalifikovaní pracovníci z řad vědecké a technické inteligence. O lékaře a zdravotnický personál projevuje zájem Rakousko, Švýcarsko a individuálně i Kanada. Zájemcům o emigraci do Kanady a Austrálie je kladena ve většině případů podmínka pracovat určitý čas manuálně. Pro Švýcarsko jsou náborováni jen příslušníci inteligence. V NSR je určitý zájem i o inteligenci ze společenské oblasti /žurnalisty, spisovatele/. Do pomoci při emigraci čs. občanů židovského původu je zainteresována /podle důvěrného sdělení spisovatele MNAČKA jednomu našemu občanu/ i izraelská vláda.

Závažným problémem souvisejícím s emigrací čs. občanů je nebezpečí úniku informací představujících státní tajemství. Podle dosud zjištěných poznatků zůstalo v kapitalistických státech celkem 64 nositelů

státního tajemství. Jde o pracovníky různých oborů vědy, výzkumu, chemického průmyslu, dopravy, osoby zařazené na úseku utajované vojenské výroby, mobilizačních prací, dále o vedoucí hospodářské pracovníky, konstruktéry apod. Řada z nich jsou členové a funkcionáři KSČ. Závažnou skutečností jsou případy zběhnutí vojáků základní služby, důstojníků ČSLA i jednotlivců z řad příslušníků SNB.

Celkově pak v emigraci zůstávají, nebo se o ní pokoušejí občané všech sociálních skupin, různých profesí, od nekvalifikovaných dělníků až po nejkvalitnější vědeckotechnické i kulturní pracovníky.

Neodvolené opuštění republiky je motivováno nesehlasem s příchodem vojsk Varšavské smlouvy, existenčními důvody, obavami z persekuce za různý stupeň angažování v obrodném procesu, nebo za dřívější trestnou činnost, dále nepřátelským postojem k socialistickému zřízení, vyhnutí se vojenské službě, obavami z návratu padesátých let apod. V určité míře jde o nerozvážnost, dobrodružství, nespokojenost v zaměstnání a další individuální důvody.

Emigrace dalších osob motivovaná uvedenými důvody ještě pokračuje. Od 20.8.1968 je zaznamenán růst počtu žadatelů o výjezd do kapitalistických států, zejména z řad inteligence, mládeže a osob, které obrodného procesu zneužívaly k extrémním vystoupením, jako například někteří členové K-231, KAN apod. Souběžně s růstem žádostí o výjezdy z ČSSR zvýšil se počet pokusů o ilegální přechod čs. hranice do Rakouska a NSR. V době od 20.8.1968 do poloviny října 1968 bylo zadrženo při pokusech o ilegální přechod 378 osob. Největší počet pokusů byl zaznamenán v kritických dnech. Nežjištěnému počtu osob se ilegální útěk podařil.

V Jihomoravském kraji došlo v poslední době i k několika pokusům o násilný přechod v odcizených motorových vozidlech. O předpokladu dalšího růstu emigrace svědčí i skutečnost, že z několika tisíc čs. občanů, kteří jsou právě v zahraničí, část již překročila podstatně datum povoleného pobytu.

Na všech KS-SNB jsou prováděna opatření ke zjištění a zabránění další emigrace. Jsou organizována opatření k návratům občanů, kteří se dosud zdržují v zahraničí. Prokazatelné případy ilegálního odchodu, které naplňují skutkovou podstatu tr. činu jsou vyšetřovány.

Předmětem vyšetřování jsou i případy, kdy je zjištěno, že čs. občané jsou v zahraničí vytěžováni a získáváni k zpravodajské činnosti proti ČSSR. Rovněž tak je prověřován signál, že v rakouském městě Wilachu měla být z čs. občanů v kritických dnech srpna formována zvláštní jednotka, připravená k nasazení do ČSSR v případě zahájení ozbrojeného boje. Vzhledem k normalizaci situace měla být jednotka rozpuštěna. Závažnost tohoto stavu vyžaduje mnohem přesnější a hlubší rozbor, aby mohla být přijata účinnější opatření k návratu čs. občanů, což může být provedeno jen v určité koordinaci s ostatními státními orgány.

4. Činnost členů nepovolených organizací a skupin

a/ bývalý K-231

V souvislosti s hodnocením činnosti K-231 poukazují KS-SNB shodně, že získané poznatky plně nevystihují situaci, protože kontrola K-231 byla stížena omezením práce kontrarozvědky na vnitřních úsecích.

Vstup spojeneckých vojsk na území ČSSR vyvolalo mezi členy a funkcionáři K-231 zmatek, projevy paniky, deprese a obav ze zatýkání, zejména tam, kde před srpnovými událostmi docházelo k zastrašování komunistů, vytváření tendencí k vyřizování osobních účtů apod.

Byla zaznamenána zvýšená schůzková činnost v soukromí a vyvrcholila názorová nejednotnost na další činnost Klubu. Část členské základny reagovala na vzniklou vnitropolitickou situaci uznáním stanoviska ústavních činitelů ČSSR.

Z rozborů materiálů je zřejmé, že ve všech přípravných výborech K-231 došlo k úplnému nebo částečnému zničení materiálů včetně kartoték členů. Někteří funkcionáři utekli do zahraničí. Je známo, že nastalo značné rozladění nad emigrací generálního tajemníka BRODSKÉHO, od jehož prohlášení v britské televizi, ve kterém oznámil úmysl vytvořit organizaci ve Švýcarsku, se část bývalého vedení K-231 distancovala.

Přes tyto skutečnosti existují náznaky o snahách pokračovat v činnosti i za cenu ilegální práce.

Vedoucí K-231 v Místku, bývalý terorista KOMÍNEK prohlásil před svojí emigrací do Švýcarska, že další činnost bude řídit ze zahraničí. Člen K-231 v Čes. Budějovicích POULA, který ještě před srpnovými událostmi navázal styk s SE a žádal zde o podporu požadavků K-231, emigroval do Rakouska, odkud udržuje styk na bývalého tajemníka K-231 v Čes. Budějovicích ŠROMA. Ve všech českých krajích a v Bratislavě byly v posledních dnech získány signály o tom, že jednotliví funkcionáři hledají možnosti, jak dále pokračovat v činnosti.

V Praze řada bývalých funkcionářů zastává názor, aby byla členská základna převedena do jiných legálních organizací jako je SPB, ČSL a ČSS. V Severočeském kraji jsou zachyceny poznatky o schůzkové činnosti v Ústí a v Teplicích. V Západočeském kraji byly zaznamenány úmysly některých členů K-231 přejít do illegality a odtud vést boj za osvobození ČSSR. V Jihomoravském kraji je zachycována snaha pokračovat v činnosti v okresech Jihlava, Znojmo a Gottwaldov. Obdobné tendence jsou hlášeny rovněž z okresů Šumperk a Přerov v Severomoravském kraji a okresu Pardubice, Jiřín a Litoměřice ve Východočeském kraji.

V kritických srpnových dnech docházelo k aktivní činnosti pouze ojediněle. Např. přípravný výbor K-231 v okrese Nový Jičín organizoval protisovětskou kampaň, podílel se na vydávání letáků odsuzujících příchod Sovětské armády a vyzýval k prohlubování národního cítění a hrdosti. Funkcionář K-231 PIHRT z Hradce Králové, bývalý agent CIC, se snažil zorganizovat v rozhlasovém studiu vysílání záporného stanoviska k výsledkům Moskevských dohod.

Souhrnně lze ke klubu K-231 říci, že i přes to, že přerušil oficiálně svou činnost, představuje určité potenciální nebezpečí. Projevila se v něm nejednota názoru na vývoj situace a z toho vyplývající různost dalších plánů. Převažují více negativní názory, to je, jak pokračovat v odporu proti komunistům. Nebezpečné je to, že jednotlivé skupiny postupují nyní podle svého uvážení a některé jsou silně agresivní. Musí jim být proto věnována pozornost ve všech krajích.

b/ KAN

Z ojedinělých poznatků získaných z různých prame-

nů je možné usoudit, že převážná část těchto organizací přerušila po srpnových událostech aktivní činnost a zaujala vyčkávací stanovisko. Podobně jako v K-231 došlo i zde k ničení materiálů a odchodům některých členů do zahraničí.

V Severočeském, Západočeském a Východočeském kraji pokračuje v některých organizacích KAN schůzková činnost krytá kulturní činností.

V některých městech a okresech /Hradec Králové, Děčín, Most, Plzeň/ došlo v srpnových kritických dnech k vydávání, rozmnožování a rozšiřování letáků a tiskovin, vyzývajících k odporu proti spojencům i osočování některých našich občanů, kteří přicházejí do styku s příslušníky vojsk Varšavské smlouvy. Součástí této činnosti je i rozšiřování podvržených materiálů, které obsahují údajné názory našich předních stranických činitelů. Na některých místech dochází ke koordinaci této činnosti s jinými organizacemi, jako je K-231 a JUNÁK /Děčín/. Podle zjištění S-StB Plzeň, zaměřuje se KAN v ojedinělých případech i na přípravu teroristické činnosti proti členům a funkcionářům KSČ, sledování činnosti příslušníků StB a vytvoření přechodů přes státní hranici na Západ pro ty členy, kterým by hrozilo v ČSSR zatčení.

Podle jednotlivých informací, vstup vojsk do ČSSR členy KAN nepřekvapil, neboť již dříve měli vytvořeny různé skupiny pro zvláštní úkoly. V tomto období se dá očekávat, že některé osoby typu Ivana SVITÁKA, které uprchly do zahraničí, se pokusí o podporu jejich činnosti.

c/ Přípravné výbory soc. dem. strany

Aktivnější projevy činnosti přípravných výborů soc. dem. strany byly zachyceny pouze ojediněle, například někteří funkcionáři přípravného výboru soc. dem. strany v Plzni navrhovali využít vzniklé situace k oficiálnímu vystoupení soc. dem. na veřejnosti s výzvou, postavit se proti armádám Varšavské smlouvy. Byl také vyslovován názor, že býv. soc. dem. by měli v daleko větší míře vstupovat do KSČ a ovlivňovat politiku komunistů. Možnost další činnosti vidí v zapojování se do Svazu pro lidská práva nebo ČSL, kde by mohli prosazovat své požadavky.

Bylo také zachyceno spojení přípravných výborů soc. dem. se zahraniční emigrací. Svědčí o tom vedle dřívějšího zjištění i poznatek získaný S-StB Plzeň dne 26.8.1968, podle kterého byl československý občan za pobytu v Rakousku pozván na schůzku s vedením rakouské soc. demokracie. Schůzku zprostředkoval naturalizovaný Američan, bývalý tajemník soc. dem. v Karlových Varech, tč. člen Rady svobodného Československa. Na jednání bylo dohodnuto, že čs. sociální demokraté svoji činnost zatím omezí a budou podporovat vedoucí činitele KSČ. Bylo také zjištěno, že vedení soc. dem. v ČSSR má v příštích měsících obdržet prostřednictvím uvedeného Američana vysokou částku v dolarech, na financování činnosti soc. dem.

Dne 30.8.1968 se sešli všichni funkcionáři, kteří představují Ústřední přípravný výbor soc. dem. strany /BECHYNĚ, MUNZAR, PEŘINA, KLÁŠTERECKÝ, SCHOVÁNEK/ a dospěli k názoru, že podmínky k další činnosti nejsou. V zájmu své bezpečnosti se dohodli, že učiní veřejné prohlášení o zastavení činnosti a o podpoře

KSČ. Dále ale budou udržovat interní styky a jsou přesvědčeni, že k obnově soc. dem. strany stejně musí dojít. MUNZAR se chce do doby obnovy strany opírat o Jack London klub a proto má zájem, aby mu co nejdříve byly schváleny stanovy.

Poznámky o rozšiřování závadných tiskovin

V průběhu srpnových událostí, zvláště v prvních dnech, bylo na celém území ČSSR rozšiřováno nekontrolovatelné množství letáků, plakátů, časopisů, výzev a anonymů. Těžiště výskytu bylo zejména v Praze, Bratislavě a krajských i okresních městech. V některých místech měl výskyt a rozšiřování tiskovin téměř masový charakter. Jednotlivé KS-SNB zjistily až několik desítek druhů různých tiskovin. Jejich počty nelze odhadnout.

Ve většině tiskovin je obecně vyjadřován odpor a nesouhlas s příchodem spojeneckých vojsk, je útočeno na SSSR a jeho politické a vládní činitele. Značná část tiskovin obsahuje útoky na funkcionáře a členy KSČ, veřejné činitele, LM, Bezpečnost - zejména StB, z nichž mnozí jsou označováni za zrádce a kolaboranty. V řadě letáků je napadána vedoucí úloha KSČ a požadován zákaz její činnosti. Veřejnost je vyzývána ke stávkám, pasivnímu odporu a ojedinele i ozbrojenému boji proti vojskům Varšavské smlouvy. Nechybí ani výzva k teroru a fyzické likvidaci členů KSČ i jejich rodinných příslušníků. Někteří pisatelé se snaží vyvolat nesouhlas s výsledky jednání v Moskvě. Objevily se i letáky vyzývající k návratu k poměrům před lednem 1968.

Rozbor forem rozšiřování i obsahu nelegálních tiskovin zejména za poslední období ukazuje, že le-

táky jsou psány z extrémních pravicových i levicových pozic. Svým charakterem přecházejí od ne zvlášť nebezpečných až po vysoce nebezpečné, které vyzývají k nejbrutálnějšímu násilí. Tyto výskyty nejnebezpečnějších tiskovin jsou aktivně rozpracovávány a pátráno po pisateli. Některé rozšiřovatele se již podařilo odhalit, nejde však o přímé autory a proto je dále závažným nedostatkem, že odhalení autorů a iniciátorů je minimální.

Snahy o ozbrojené akce /shromažďování zbraní apod./

Krátce po 20.8.1968 se objevily dílčí signály o pokusech opatřování zbraní, výbušnin a v ojedinělých případech i o snahách vytváření ozbrojených ilegálních skupin. Vážnost těchto jevů byla zvýšena tím, že šlo o získávání zbraní a výbušnin, které bylo motivováno odporem proti vojskům Varšavské smlouvy a současně výrazem extrémních krajně dobrodružných záměrů.

Signály tohoto druhu s různým stupněm věrohodnosti byly získány ze všech českých krajů mimo Slovenska. Všechny jsou v aktivním prověřování s cílem co nejrychleji získat přehled a činnosti zamezit, pokud v důsledku vývoje událostí neustala. Žádný z případů není zatím tak konkrétní, aby mohla být uvalena vazba nebo proveden jiný postih.

Útoky proti vojskům Varšavské smlouvy

Podle informací z KS-SNE dochází vedle verbálního napadání příslušníků vojsk Varšavské smlouvy i k fyzickému útoku. Útoky tohoto druhu provádějí zejména kriminální živly, poánapilé osoby a ojediněle mládež. Napadání jsou převážně příslušníci Sovětské armády.

Uvedené případy ztěžují práci příslušných československých orgánů, vyvolávají protesty a opatření velitelství vojsk Varšavské smlouvy a ve svých důsledcích vážně komplikují proces normalizace v zemi.

Ve všech uvedených případech bylo provedeno nebo probíhá šetření za účasti našich orgánů i kompetentních zástupců vojsk Varšavské smlouvy. Některé případy byly předány k soudnímu řízení. Jinak většinu případů podobného charakteru vyšetřuje a řeší ve své kompetenci složky Veřejné bezpečnosti a prokuratury. Z dosavadní intenzity případů je možné dělat závěr, že jde o individuální jednotlivé případy, které nemají vzestupnou tendenci.

5. Výslednost agenturně operativní práce

Postoj tajných spolupracovníků k úkolům StB

Vojenský zásah pěti zemí Varšavské smlouvy se odrazil i na stavu agentury StB, ve výslednosti agenturně operativní práce i její úrovni. Bezprostředně po 20. srpnu byla práce s agenturou dočasně ochromena. Styk s tajnými spolupracovníky nebyl po několik týdnů organizován a spojení s nimi se obnovuje postupně. Obdobně jako v celém státě, projevuje se i zde řada názorů na nedávné události a další vývoj.

Rozhodující většina tajných spolupracovníků je ochotna s StB dále spolupracovat. Charakteristické pro poslední období je, že spolupracovníci projevují více opatrnosti při styku s námi a že se někteří zajímají, k čemu informace požadujeme.

Nelze však přehlížet, že část agentury kolísá a má obavy o osobní bezpečnost. Mnozí vyčkávají, jejich poměr k StB je nejistý a mají různé výhrady k další spolupráci. Tento poznatek však nelze paušalizovat, neboť někde jde jen o jednotlivce, v jiných místech se jedná o 10 - 50 % spolupracovníků; nejvíce výhrad má agentura z řad technické inteligence. Nesporný vliv na jejich postoj má i dosavadní osobní vztah k pracovníkům kontrarozvědky.

V důsledku posledních událostí odmítlo spolupráci s námi 1,5 % z celkového stávu tajných spolupracovníků a 0,5 % jich emigrovalo do zahraničí. /V prvním čtvrtletí jich v cizině zůstala čtvrtina procenta./ U několika dalších, kteří jsou právě v cizině, je pravděpodobnost emigrace. Ukazuje se aktivní nutnost prověřit a přehodnotit naši agenturně informátorskou síť.

Ve většině krajů odmítá určitá část spolupracovníků předávat informace k vnitřním protisocialistickým elementům, přičemž mnozí dodávají, že jsou ochotni pracovat proti nepřátelským rozvědkám, třeba i v zahraničí. Postoj agentů ke spolupráci je také ovlivněn některými výpady sdělovacích prostředků v polednovém období. Bojí se, aby za svoji pomoc Bezpečnosti nebyli označováni za provokatéry a konfidenty, kterými je možno jen opovrhovat.

Odráží se zde celková nevyjasněnost postavení a úkoly agenturně operativní práce StB vůbec a potvrzuje to závažnost této, sice obtížné, ale dlouho již neřešené, otázky.

Zahájení trestného řízení v době od 20.8. do 9.10.68

V době od 20. srpna do 9. října 1968 bylo zahájeno trestní řízení v 933 případech za tyto trestné činy:

<u>počet</u>	<u>§</u>	<u>trestný čin</u>
3	103 104	hanobení představitelů ČSSR a socialistických zemí,
728	109	příprava, pokus a napomáhání k opuštění republiky,
62		opuštění území republiky bez povolení,
36		zůstali v cizině bez povolení,
100	110	vniknutí na území republiky,
1	146	ohrožení devizového hospodářství,
1	185	nedovolené ozbrojení,
2	261	podpora a propagace fašismu.

Kromě toho bylo zahájeno řízení ve 24 případech v trestné věci /na neznámého pachatele/ - a to:

- 5 případů podle § 100, tj. pobuřování,
- 5 případů podle §§ 103-104, tj. hanobení představitelů,
- 14 případů podle § 109, tj. opuštění republiky.

6. Díleční poznatky k morálně politickému stavu příslušníků StB

Extrémní stránky pólednového vývoje se hluboce odrazily v práci Státní bezpečnosti a v morálně politickém stavu příslušníků. Stále sílící tlak tisku, rozhlasu a televize, který přerůstal míru objektivitu, vytváření paušální nedůvěry v celou složku a ve všechny pracovníky, znehodnocování veškeré jejich práce za posledních dvacet let, to vše vyvolávalo u nich pocity nejistoty a deprese. Bezradnost a nerozhodnost tehdejší

šího vedení ministerstva vnitra, které rozhodně nevystoupilo ihned po lednu 1968 na obranu poctivých příslušníků, tyto pocity ještě prohloubilo.

Po odvolání ministra KUDERNY všichni očekávali od nově jmenovaného ministra, že se bude zajímat o jejich potíže. Ten se však od pracovníků StB distancoval, svými vystoupeními v tisku, v rozhlasu a televizi nepřímou podporou útoky na Státní bezpečnost a zejména na formy práce. Důsledky tohoto stavu se hluboce projevily v aktivitě a intenzitě práce, zejména se ztrácel přehled o situaci uvnitř země. Narušení pracovního procesu vyvolalo zadržeklost a u velké části pracovníků nezájem o práci. Také zdlouhavá přestavba StB a tím i na některých úsecích pracovní nevytíženost lidí, měla na morální stav negativní dopad. Pocity pracovní nejistoty a ztráta všech perspektiv narušovaly kázeň a pracovní morálku. V této situaci zastihly pracovníky StB srpnové události. Převážná část příslušníků se po seznámení s prohlášením vládních představitelů postavila za svoji vládu. K určitým extrémům však došlo v období do návratu naší delegace z Moskvy. Někteří jednotlivci se nechali unést a ovlivnit vzniklou atmosférou tak, že opouštěli svá pracoviště. Bylo to především ze strachu, že budou veřejně označeni za "kolaboranty a zrádce". Výzva vlády a stranických představitelů k normalizaci poměrů na základě moskevského protokolu byla přijata s plným porozuměním. Postupná konsolidace činnosti StB se pozitivně odráží na upevňování morálně politického stavu, který je třeba v příštím období neustále stavět na jedno z předních míst.

Základní sjednocování a normalizace práce probíhá nyní v duchu plnění úkolů při tvorbě a realizaci akč-

ního programu HS-StB, který vychází z akčního programu MV a z moskevských jednání našich stranických a vládních činitelů.

Zpracovali: pplk. Řezníček
mjr. Kotrč.
pplk. Beran

archiv
bezpečnostních
složek

Vláda na svém zasedání dne 9. září 1968 schválila "Rámcovou směrnicí pro účast čs. delegací na mezinárodních konferencích a na čs. národních akcích s mezinárodní účastí pro nejbližší období". MZV s. Rámcovou směrnicí seznámilo všechny složky zahraniční služby i všechny příslušné resorty.

Protože někteří ze spolupracovníků či oficiálních styků MV se zúčastňují konferencí nebo sympozií a při styku s řídicím orgánem se mohou dotazovat na některé skutečnosti, které uvedená směrnice řeší, považujeme za potřebné, aby operativní pracovníci byli v tomto směru informováni.

Rámcová směrnice pro účast čs. delegací na mezinárodních konferencích a na čs. národních akcích s mezinárodní účastí pro nejbližší období

Ministerstvo zahraničních věcí, vycházejíc ze situace, kdy na území ČSSR jsou a po určitou dobu zůstanou vojska pěti států Varšavské smlouvy, dále vycházejíc z programového prohlášení čs. vlády, doporučuje, aby čs. účast na mezinárodních konferencích v zahraničí nebo v ČSSR a na čs. národních akcích s mezinárodní účastí se pro nejbližší období řídila těmito zásadami:

I. MZV jako příslušný orgán vlády bude postupovat tak, aby jeho činnost maximálně přispěla k úsilí čs. vlády o normalizaci současné situace a k zajištění kontinuity její politiky jak na úseku vnitrostátním, tak zahraničně politickém. Naši činnost v mezinárodních organizacích a na konferencích je třeba nadále organizovat tak, aby byla zdůrazněna naše suverenity, i když omezená dočasnou přítomností zahraničních vojsk v ČSSR.

II. Čs. účast na mezinárodních konferencích v zahraničí i v ČSSR by měla být i nadále zajišťována pokud možno ve stejném rozsahu jako dopsud. Z úsporných důvodů se doporučuje omezit počet vysílaných delegátů. Úroveň čs. reprezentace volit v závislosti na reprezentaci většiny účastníků konference a s přihlédnutím k důležitosti a významu konference pro ČSSR.

III. Postup čs. delegací na mezinárodních konferencích je třeba upravit s ohledem na naši současnou situaci.

a/ Dá se očekávat, že na různých mezinárodních konferencích bude docházet ke snahám o projednávání nynější situace v ČSSR. Čs. delegace budou působit k tomu, aby se tato otázka nedostala na pořad jednání konferencí v jakékoliv formě /zvláštní bod, samostatná rezoluce apod./ . Budou vysvětlovat, že tato otázka na pořad jednání konference nepatří, neboť je řešena na základě dvoustranných jednání s přímo zainteresovanými zeměmi. Jestliže by byla situace v ČSSR přesto zařazena na pořad jednání jako samostatný bod, čs. delegace se jednání o něm nezúčastní. Před zahájením jednání o takovém bodu čs. delegace určí stručné prohlášení ve výše uvedeném smyslu.
/Návrh prohlášení č. 1/

Pokud budou účastníci konferencí ve svých projevech vyjadřovat ČSSR své sympatie a odsuzovat SSSR a ostatní členy Varšavské smlouvy, jejichž vojska jsou na území ČSSR, v rámci bodů zařazených na pořad jednání konference, doporučuje se podle situace stručně vysvětlit naše stanovisko k projednávání tzv. čs. otázky v mezinárodních organizacích. V této souvislosti se doporučuje vyjádřit naději čs. lidu, že k řešení situace povede realizování výsledků přímých jednání

ní se zeměmi, jejichž jednotky jsou na území ČSSR a poděkovat za stanoviska, která tuto naději podporují. /Návrh prohlášení č. 2/

b/ Doporučuje se, aby čs. delegace na mezinárodních konferencích nadále vystupovaly s čs. stanovisky k meritorním otázkám, jež budou připravena příslušnými resorty ve spolupráci s MZV a s přihlednutím k současné situaci. ČSSR by měla i nadále na konferencích projevovat aktivní účast, demonstrovat zájem a tím uplatňovat a posilovat suverenitu ČSSR v zahraničně politické oblasti.

V silně kontraverzních politických otázkách se doporučuje nevstupovat v přímou polemiku, v níž by čs. argumentace byla napaditelná.

IV. Doporučuje se, aby se členové čs. delegací zúčastňovali obvyklých porad socialistických států před a v průběhu zasedání mezinárodních konferencí a v této souvislosti nečinili žádná prohlášení k situaci v ČSSR.

V. V zájmu sledování jednotné politické linie čs. delegací na mezinárodních konferencích v zahraničí se doporučuje, aby členové delegací úzce spolupracovali se stálými misemi, případně s jinými čs. zastupitelskými úřady v zemi konání konference.

VI. Pokud budou čs. delegáti žádáni zahraničními sdělovacími prostředky o interview, komentáře a stanoviska k situaci v ČSSR, doporučuje se postupovat zdrženlivě a v případě nutnosti vycházet ze zásadního stanoviska čs. vlády a z konkrétních směrnic pro danou delegaci.

VII. Pokud jde o konání mezinárodních konferencí na území ČSSR, případně čs. národních akcí s mezinárodní účastí, vláda doporučuje, aby se tyto akce konaly v plánovaném rozsahu s přihlédnutím k existujícím technickým možnostem daným současnou situací. /Možnosti splnění základních podmínek stanovených pro konání konference příslušnou mezinárodní organizací, možnosti vstupu zahraničních účastníků do ČSSR, zajištění vhodných budov a konferenčních zařízení, ubytování, možnosti společenských podniků atd./ Pro postup čs. hostitelů a čs. účastníků těchto akcí platí v plném rozsahu výše uvedená směrnice.

VIII. MZV zajistí, aby s touto rámcovou směrnicí pro účast čs. delegací na mezinárodních konferencích byly seznámeny všechny složky zahraniční služby, jakož i všechny příslušné resorty.

/Vydalo MZV pod čj.: 017/81/68-OMO/

Návrh prohlášení č. 1

pro případ vystoupení delegací na podporu ČSSR v souvislosti s projednáváním běžné agendy konference

Pane předsedo,

vzhledem k tomu, že /řada - některá/ delegace se ve svých projevech zabývala současnou situací v Československu, chtěl bych tlumočit toto stanovisko čs. delegace:

Dne 21. srpna 1968 vstoupily armády pěti zemí Varšavského paktu na území Československé socialistické

ké republiky. V důsledku této skutečnosti vznikla v ČSSR nová situace, kterou se - jak známo zabývali ústavní činitelé ČSSR - prezident republiky, Národní shromáždění a vláda republiky. Tito ústavní představitelé usilovali o řešení přímým jednáním s představiteli pěti států, jejichž vojska vstoupila na území ČSSR. K jednání s vedoucími představiteli SSSR odejel do Moskvy prezident ČSSR Ludvík SVOBODA a další představitelé čs. Národního shromáždění, vlády a Národní fronty. Výsledkem moskevského jednání bylo společné čs.-sovětské komuniké, které vytváří předpoklady k řešení složité situace. President republiky, Národní shromáždění a vláda ČSSR považují uskutečnění přijatých opatření za cestu vedoucí k řešení situace v ČSSR, včetně stažení vojenských jednotek pěti států. Z toho důvodu nepovažuje vláda ČSSR jednání mezinárodních orgánů a organizací o situaci v Československu za činnost, která by mohla přispět k normalizaci života v ČSSR. Proto čs. vláda požádala o to, aby tzv. otázka byla stažena z pořadu jednání Rady bezpečnosti. Očekává, že vláda všech států a jejich představitelé na této konferenci - bez ohledu na motivy, jimiž jsou vedeni - budou respektovat stanoviska čs. vlády, což může přispět k urychlení normalizace situace v ČSSR.

V závěru bych chtěl znovu zdůraznit, že vzniklá situace v ČSSR nic nemění na pevném odhodlání čs. vlády pokračovat v cestě budování socialismu v duchu akčního programu Komunistické strany Československa a programového prohlášení vlády ČSSR. Zahraniční politika čs. vlády i nadále vychází z příslušnosti ČSSR k socialistickému společenství, ze zásad mírového soužití a rozvíjení přátelské spolupráce mezi národy s cílem upevnění světového míru a mezinárodní bezpeč-

nosti. Čs. lid žije v naději, že realizování výsledků přímých jednání se zeměmi, jejichž jednotky jsou na území ČSSR, povede k vyřešení současné situace a s povděkem přijímá stanoviska delegací, které jej v této naději podporují.

Návrh prohlášení č. 2

pro případ zařazení tzv. čs. otázky na pořad jednání konference

Pane předsedo,

vzhledem k tomu, že některé delegace požádaly o to, aby na pořad jednání našeho zasedání byla zařazena tzv. čs. otázka /aby byla projednána rezoluce k situaci v ČSSR atd./, považují za nutné vyjádřit k tomu kroku stanovisko čs. delegace.

Vláda Československé socialistické republiky očekává, že nová situace, která vznikla v důsledku toho, že na její území vstoupily armády pěti zemí Varšavského paktu, bude vyřešena splněním závazků přijatých na jednání čs. ústavních činitelů v Moskvě a vyjádřených v Moskevském komuniké.

Čs. vláda věří, že realizace přijatých závazků povede k urychlené normalizaci života v ČSSR a k odvolání vojsk, které jsou tě. na čs. území. Proto se čs. delegace obrací s výzvou na navrhovatele /návrhu na zařazení bodu nebo rezoluce - podle okolností/, aby od svých návrhů upustili a tak podpořili úsilí čs. vlády o vyřešení současné situace. V případě, že by k projednávání situace v ČSSR přesto došlo, čs. delegace nepovažuje za možné, aby se takového jednání zúčastnila.